

A ZÖLD SZIGET LELKE

Az ősi monda szerint, midőn a kelta miléziaiak megszállták az ír szigetet, aranykort élő, csodás népet láttak ott, a Tuatha De Danaan tündér népét. A hőditők békeszövetséget szereztek az őslakókkal és megosztották az országot: a keltáké lett minden, ami a föld fölött van, Tuatha De Danaané pedig a rejtett sziklaüregek, a vizesések, források, barlangok mélye. A tündérnép láthatatlanná vált, de nem hagyta el a szigetet. Azóta fejedelem és pórnép egyaránt léptenyomon sejtette a szépséges, vitézi csodanépet, amely betölti és megszállva tartja szép országának minden zegzugát.

Igy — amikép a szólás-mondás Skótországot a boszorkányok földjének tartja, Bretagne félszigetét a holtak országának — a harmadik kelta területet, Írországot a tündérek hazájának nevezik. Ez a finom revevilág mély bepillantást enged a kelta néplélekbe. Nem a görögök olymposi derűje jellemzi ezt a lelket, nem is a germánok elmélyülő, gyötrődő egetvivása; ábrándos, misztikus ez a lélek, elmerül, feloldódik a természet ezernyi apró megnyilvánulásában. Ott bukkan fel már az elrómaiásodott Catullus versében is, aki elsiratja kedvesének madarát; megnyilvánul a kelta anyanyelvű skót Robert Burns skót-angol tájszólásban költött dalaiban is a kiszántott virágról, a felbolygatott egérlyukról, a balul járt kecskéről... Így jegyez verset a kodex lapszélre a középkori ír szerzetes kedves macskájáról, a cellájába rebbenő madárról, a fák alatt készülő krónikatrás öröméről. A kelta költészetben talál először hangot a vadkacsák húzása, a fajdkakas hívása, az erdőszélen elillanó öz-suták — a természet. Eleven, mégis sejtelmes világ ez, akár a kínai festmények. A kelta sejtő lélekkel közeledik a természet minden megnyilvánulásához, amelyben titokzatos élet tündérvilágát látja.

Az írek igaz kelták. A földdel, az örök természettel való bensőséges kapcsolatukból érthető szívós, hősies hazaszeretetük. Hiszen csodás éghajlatú, vonzó föld Írország. Észak ködös hidegét, dél meleg tarkaságát szépteljesen egyesíti és lakóit egyaránt hajlamossá teszi a színpompás képzeletre és az elvont, titokzatos borongásra.

Egy nép lelke irodalmában nyilvánul meg. Az írek irodalma sokáig árnyékban volt, mint maga a nép is. Az angol birodalom és az angol nyelv árnyékában. Szabadságuk régen elveszett. Nagy felkelésüket Cromwell puritán katonái angolszász alapossággal nyomták el. Egyes helyeken az ezredek mérőföldes láncokba sorakozva vonultak végig, kiirtva minden élőt, letarolva min-

den emberi munka nyomát. A kipusztított területekre angol és skót telepesek költöztek, a többi irt megfosztották földjétől s az ősi rögön csak idegen birtokosok jobbágyaként maradhatott. Sanyargatás, pusztító éhínség lett a sorsuk. Aztán ősi nyelvük is veszésnek indult, csak egyes rejtett vidékeken maradt meg... Mégis kitarítottak hazájuk tündérföldje mellett; akkor is, amikor a múlt században lehetővé vált Amerikába való milliós kivándorlásuk. Olyan összetartozást és misztikus hazaszeretetet őriztek meg az Újvilágban is nemzedékről nemzedékre, amelyhez hasonlókat csak a zsidók történetében találhatunk.

A Zöld Sziget, Eirin irodalmát a világ újabban csak angolnyelvű megnyilatkozásaiban ismerte. Ez már nálunk is régén elterjedt. Az ír szabadság lelkes, borongós dalnoka Moore a reformkor magyarjainak népszerű költője volt. Nem kisebbek fordították verseit, mint Petőfi, Arany, Vörösmarty. Egyik versét éppen-séggel mindhárman lefordították jellemző egyéniségük szerint. Az elnyomatás éveiben Sükei Károly, Sárossy Gyula mellett Szász Károly tűnik ki, aki egész kötetnyit fordított Moore verseiből s a Kisfaludy Társaság még a század évén is kiadta Lalla Roukh költői regényének új fordítását. Újabb fordítói közül Radó Antal nevezetes.

Thomas Moore életében, a múlt század első felében éri első sikere: az írek önfelszabadítási küzdelme. Az írek lelkes, buzgó katolikusok; szabadságukhoz az első lépést az angliai katolikusok emancipációjának kivívása jelentette. A politikai életrekeléssel együtt halad a kultúrális és irodalmi megújulás. Ennek vezérei is angolnyelvű poéták, mint William Butler Yeats és George Russel, kiket újabban gyakran fordítanak magyarra, anélkül, hogy ír műveiket ismernék — továbbá az angolul és gaelül egyaránt író Dr. Douglas Hyde, aki legnagyobb érdemeit az ír-kelta népköltészet gyűjtésével és kiadásával szerezte. Nyomukba felzendül a gael nyelven író költők egész sora: az esztétikus Thomas Mac Donagh, a vallásos lelkű Padraic Pearse, a szülőföldet ábrázoló Joseph Campbell, a nyomor dalosa Padraic Colum és Fiona Macleod, aki romantikus lélekkel az ír pogánykor és a kezdődő kereszténység regehőseinek ajkára adja helyzetdalaikat.

A gazdag és kifejező nyelv könnyen kelt új életre. Az ősrégi irodalom, amelynél csak a görög régibb Európában — feltárt kéziratokból nyomtatásban terjed el az újjászülető gael nemzeti öntudatban. Az ősi ír nép nemzeti öntudatát pregnánsan fejezte ki Th. Mac Donagh: Gaedhal mé agus ní h-eol dom gur nair dom é! — Gael vagyok és ez büszkeségem... Büszkeségünk érték, mert akarat- és életerőből fakad.

Magyarul először mutatunk be az újabb ír-kelta költészeleiből szemelvényeket.